

Řešit vady řeči až ve škole je pozdě. Začněte ve třech letech

[Libuše Novotná](#) | Časopis Maminka

Naučí-li se dítě správně mluvit před nástupem do 1. třídy, bude to mít pozitivní vliv na jeho výsledky ve škole a na zapojení do kolektivu vrstevníků.

1. **Vývoj řeči**
2. [Jak mluvit s dítětem](#)
3. [Nejčastější vady řeči](#)

Řeč nám slouží k tomu, abychom mohli vyjádřit své myšlenky, pocity a různá přání či sny. Dítě by do svých sedmi let by mělo zvládnout základy mateřského jazyka. Když ve dvou letech šišlá či komolí slova, může to někdy působit na naše okolí i roztomile, ale když má vadu řeči v pubertě, může z toho mít mindrák na celý život.

Věda, která se zabývá poruchami či vadami řeči, se nazývá logopedie. Spadají sem jak poruchy výslovnosti jedné hlásky, tak masivnější vady řeči či hlasu až po naprostou nemluvnost.

Je-li třeba něco měnit později, je to vždy mnohem pracnější a zdloouvavější. Proto je důležité, aby bylo dítě posláno v případě podezření na poruchu řeči či hlasu co nejdříve na odborná vyšetření.

Diagnostika komunikačních poruch by měla být vždy prováděna za spolupráce klinického logopeda, lékaře foniatra, psychologa, případně dalšího odborníka. Váš dětský lékař určitě rád poradí, kdy a kde můžete tyto odborníky navštívit.

Vždy je třeba mít na paměti, že naučí-li se dítě správně mluvit před nástupem do 1. třídy, bude to mít jistě pozitivní vliv na jeho výsledky ve škole jak při čtení a psaní, tak také při zapojování se do kolektivu svých vrstevníků.

Příčin vzniku poruch řeči u dítěte může být mnoho. Je to například nesprávný mluvní vzor v jeho blízkosti; málo podnětné a málo stimulující prostředí, ve kterém dítě vyrůstá; nemoc či stres matky v těhotenství, při porodu a podobně; vrozené vady; úrazy hlavy; poruchy centrálního nervového systému či smyslové poruchy atd.

Co působí na rozvoj řeči?

Rozvoj řeči i komunikačních dovedností je ovlivňován mnoha faktory. Základem je neporušené smyslové vnímání. Nejdůležitější je sluch, který nám umožňuje rozpoznávat jednotlivé zvuky od slov až po hlásky, ale také kontrolovat, zda jsou při řeči tyto zvuky správně napodobovány a vytvářeny.

Pomocí zraku vnímáme emoce, které jsou vyjadřovány neverbální komunikací, ale také vidíme pohyby mluvidel, což je velmi nápomocné především při správném nácviku hlásek.

Nezastupitelný je také rozvoj motorických dovedností. Hrubá motorika podporuje celkovou obratnost. O jemné motorice se hovoří především v souvislosti s malováním a psáním. V souvislosti s rozvojem řeči klademe důraz na motoriku mluvidel.

Myšlení a paměť podporují a rozvíjejí především komunikační dovednosti dítěte. A naprosto nezastupitelnou roli hraje podnětné rodinné prostředí. Potomek se nejdříve učí řeči porozumět, čímž se u něj rozvíjí pasivní slovní zásoba. Je dobré doprovázet řeč výraznou mimikou či gestikulací, protože si takto vše lépe zapamatuje.

Porucha a vada jsou různé věci

Rozvoji aktivní slovní zásoby pomáháme předčítáním a vedením dialogu s dítětem. Každý jeho pokrok v rozvoji řeči a komunikačních dovednostech by měl být vždy podporován a chválen. Některé podmínky k rozvoji řeči a komunikace u naší ratolesti můžeme sami ovlivnit, ale některé nikoli – ty patří vždy jen do rukou lékařů. Věk dítěte, kdy je třeba navštívit odborníka, není nijak ohraničen. Odvíjí se od konkrétní poruchy či vady řeči.

Porucha řeči je většinou pouze přechodným problémem. Odborníka vyhledáme, když je dítě kolem čtyř let. Do začátku školní docházky pak bývá tento problém obvykle vyřešen.

Mluvíme-li o **vadě řeči**, jedná se většinou o problém dlouhodobý, který souvisí s vývojovými problémy dítěte, jež jsou dány geneticky a podobně. V tomto případě odborníka navštívíme ve velmi raném věku a péče může poté probíhat mnoho let.

Mějte u své ratolesti tedy vždy oči na stopkách. První impulz, kdy se zjistí, že něco není v pořádku, může vyjít od členů nejbližší rodiny, ale také třeba od pediatra nebo učitelek v mateřské škole. Včasná diagnostika a následná péče či léčba má samozřejmě vždy lepší šanci na nápravu.

Vývoj řeči v závislosti na věku

Prvním hlasovým projevem dítěte hned po jeho narození je křik. Do jednoho roku věku rozumí jednoduchým pokynům a začíná opakovat jednoduchá slova, která slyší. Poté se začíná vyjadřovat jednoslovně a svou řeč hojně doprovází mimikou a gestikulací. Jeho první slova bývají často zkomolená, ale řeč se vyvíjí a s věkem se výslovnost postupně upřesňuje.

Kolem druhého roku si dítě dále rozvíjí slovní zásobu. Začíná tvořit jednoduché věty. Jeho nejčastější otázka zní: „Co je to?“ Stává se, že používá podstatná jména v prvním pádě a slovesa v infinitivu.

Je nutné, aby rodič nesprávné tvary ihned opravoval, aby nemohlo dojít k jejich chybné fixaci.

Pro věk tří let je charakteristický prudký rozvoj řeči. Otázka „proč?“ se stává nejčastějším projevem dítěte v průběhu dne. Díky tomu si dále rozšiřuje slovní zásobu. Začíná si osvojovat gramatickou stavbu vět, vyjadřuje bez problémů své myšlenky, je schopné si pamatovat první řymy a učí se vést dialog. Většina dětí již souvisle mluví. Často se v tomto věku vyskytují špatně vyslovované hlásky, především sykavky, L, R a Ř.

Čtyřleté dítě má slovní zásobu kolem dvou tisíc slov. Dochází ke zpřesnění významu jeho slovní zásoby i ke zlepšení gramatické stavby vět. Umí recitovat básničky, převyprávět pohádku či popsat situaci, která se stala. Mělo by již správně používat měkčené hlásky Ď, Ť, Ň.

Mezi čtvrtým a pátým rokem je nejdůležitější činností dítěte hra. Kreslí si, rozeznává barvy. Při hovoru používá gramaticky správně rozvíte věty, dovede vyprávět vlastní zážitky.

Šestileté dítě rozumí i složitým dějům, má velkou slovní zásobu a gramaticky zvládá jednoduchá souvětí. Je schopné se samo dobře vyjadřovat a zároveň chápe slovní projev druhého člověka. Začíná rozlišovat konkrétní a abstraktní pojmy. V tomto období by mělo správně vyslovovat jednotlivé hlásky mluvené řeči. Výslovnost se stále časem zdokonaluje. Jakmile umí správně vyslovovat změkčené hlásky, mělo by se zdokonalit ve vyslovování sykavek a hlásky L. Nejpozději se učí hlásky R a Ř.

Před nástupem do školy už by měla být výslovnost korektní a zcela v pořádku. Vždy mějme na paměti, že vývoj řeči probíhá u každého dítěte jinak. Neexistuje šablona, podle které bychom se mohli řídit.

Nerovnoměrný vývoj řeči může nastat také u sourozenců, kteří jsou vychováváni ve stejných podmínkách. Kolem sedmého roku se výslovnost hlásek v mozkových centrech řeči fixuje a lze říci, že dále se vyvíjí spíše obsah mluveného projevu v závislosti na rozumových schopnostech a učení.